

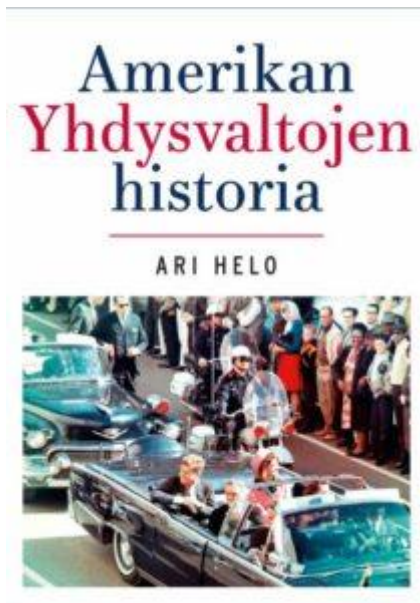
KIRJA-ARVOSTELU**Ari Helo, *Amerikan Yhdysvaltojen historia* (Nord Print, 2022).****VERKKOUUTISET, 31.7. 2022**

<https://www.verkkouutiset.fi/a/onko-usa-tuomittu-sisaisten-ristiriitojen-loputtomaan-kierteeseen/#40526ac1>

Markku Jokipii**Onko USA tuomittu sisäisten ristiriitojen loputtomaan kierteeseen?**

Liukastuminen kaksipuoluejärjestelmään tuntuu halvaannuttaneen Yhdysvaltain päätöksenteon.

Englannin kielen laiskanläksyjä minuun 1960-luvun kesällä pöntännyt nuori opiskelijapimu sen pamautti: ”Amerikka – se olisi voinut jäädä löytämättä”. Se oli pahasti sanottu finninaamaiselle amerikkalaisviihteen hartaalle kuluttajalle. Paljolti totta kyllä oli, että Amerikan huonovointisuus oli löytöretkien jälkeen taattu. Edellä mainitusta huolimatta ihannoiti USA:ta – Tarzanin, John Waynen, Elviksen, Disneyn, ja Kennedyn kotimaata kohtaan oli valtaisa.

Ari Helo ei ole ensikertalainen Amerikan Yhdysvaltain historian kuvaamisessa. Aatehistorian ja Pohjois-Amerikan tutkijan sivumäärät ovat teos teokselta kasvaneet, niinpä nyt yli 600-sivuinen tiiliskivi painaa lukijan sylissä kuin synti. Sen henkistä luku-urakkaa kasvattaa Uuden mantereen pohjoisosan ristiriitoja täynnä oleva verinen historia. Väkivalta elää yhä maanosan kirouksena.

Yhdysvaltojen tarina on vuosisatoja kestävä ketju tuhoa ja menestystä. Löytöretket, eurooppalaisten valloitukset ja keskinäiset taistelut, intiaanien tuho, orjuuden synty ja sota viimeksi mainittua vastaan lujittivat eripuraa ihmisryhmien välillä.

Ari Helo luetteloii tapahtumat, niiden sankarit ja häviäjät käyttäen väliin hyvinkin voimakkaita ilmaisumuotoja.

Lukija voi halutessaan pyristellä niitä vastaan, mutta perusteet Helolla on sanoja käyttäessään ”onneton”, ”katastrofi”, ”barbaarisuus”, ”törkeä”, ”kylmän korskea”, ”epäonnistunein” jne. jne.

Historioitsijan kielenkäyttö tuntuu koventuvan jo intiaanien tuhon ja orjuuden yhteydessä, mutta kun päästään tämän vuosituhannen puolelle ja äärikonservatiivisen liikkeen

ylösnousuun, sanat alkavat saada perusteluja. Helo osaa katsella ilmiöitä eri puolilta, eikä lähde sokeasti jonkin ”hyvän tarkoituksen” saarnamieheksi.

Historiikin tueksi on kutsuttu neljän ”alansa johtavien asiantuntijoiden” teema-artikkelia: luonnonsuojelusta, pragmatismista, kirjallisuudesta ja elokuvasta. Ne ovat aivan liian ylimalkaisia luodakseen kunnollista kuvaa aihepiiristä.

USA:n elokuvasensuuria ns. edistykselliset piirit ovat aina halveksineet, mutta oma ennakkosensuurimme – jopa Neuvostoliiton romahdettua – siirtyi historiaan vasta vuonna 2004. Eväät suomalaiseseen viisasteluun ovat laihahkot. Esimerkiksi Ronald Reaganin leimaaminen vain b-luokan näyttelijäksi on löysää tietämättömyyttä.

Kaksi puoluetta – kirottua?

Liukastuminen kaksipuoluejärjestelmään tuntuu halvaannuttaneen Yhdysvaltain päätöksenteon. Toki suuret sodat tai katastrofit ovat yhdistäneet eripuraista kansakuntaa, mutta mitä enemmän tarinaa Amerikan Yhdysvalloista lukee, sitä vähemmän lukija tuntee sitä ymmärtävänsä. Voimasuhteiden vaihtuessa kansanedustuslaitoksessa tai vallan Valkoisessa talossa tuuli puhalttaa edelliset päättäjät historiaan. Vasta vuoden tai muutaman ikäisiä päätöksiä perutaan ja uusia, hengeltään vastakkaisia laaditaan uutterasti.

Barack Obaman jälkeen Donald Trump voitti jopa omaksi yllätykseksensä presidentinvaalit, ja kun Joe Biden vannoi virkavalansa, alkoi aina perinteellinen edellisen vallanpitäjän päätösten mitätöinti. Kahden valtapuolueen kannatuksen ollessa liki yhtä suuri, myös järjenvastaiseksi luokiteltava vaalijärjestelmä on luonut edistysaskeleista uhkapeliä. Vaikka Obama lupasi kieltää vankien kiduttamisen ja lakkauttaa Guantanamon häkkileirin, hän epäonnistui. Syypäitä olivat jopa oman puolueen, asiaan haluttomat edustajat!

Kun tätä päätösvalan kiikkutuolia heilutellaan, ratkaisut abortin, asevapauden, terveydenhoidon ja tasavertaisuuden suhteen ovat kuin arpapeliä. Edellisen presidentin nimittämät – elinikäiset – korkeimman oikeuden paavit mitätöivät kansan vaaleissa osoittaman suunnan. Äärimmäinen esimerkki olkoon abortti, jossa liki seniilit vanhukset päättävät nuorten naisten oikeuksista.

Vihasta tuli politiikan käyttövoima

Levottomuudet ja suoranainen väkivalta ovat kuuluneet aina Yhdysvaltain suuriin koettelemuksiin. Yksittäiset – vaikkapa poliisin suorittamat – tapot ovat herättäneet tyytymättömät kansalaisryhmät avoimeen kapinaan. Paisutettu uutisointi on aiheuttanut tuhopolttojen ja ryöstöjen seurauksena miljardiluokan vahingot. Viattomat ovat kärsineet samalla, kun yhteiskunta tuntuu antavan teot anteeksi kuin normaali-ilmiöksi kuuluvina.

Helokertaa prosesseja eri näkökulmista. Esimerkiksi tilastoiduista aseellisissa yhteenotoissa joissa poliisi oli osapuolena, surmansa saaneista vain kymmenen prosenttia oli mustia, kun heidän keskinäisissä välienselvittelyissä kuoli peräti 2 540 mustaa amerikkalaista. Perusteet mellakoinnille, tuhopoltoille ja ryöstelylle ovat järkeä vailla.

Oma lukunsa on ns. "MeToo" -liike, joka herätti tuomitsemaan seksuaalisen häirinnän. Helo ottaa esille myös kriittisen näkökulman, jonka esitti ranskalainen näyttelijätär (joka ihan varmasti tietää, mistä puhuu). Cathrine Deneuve luonnehti kampanjaa yksityiselämää loukkaavaksi noitavainoksi, jossa seksuaaliseksi häirinnäksi kelpasi usein jo mikä vain sana tai ele, minkä toinen on kokenut häiritseväksi.

Tärkeässä yhteiskunnallisessa keskustelussa sanat ovat kaikkialla koventuneet. Donald Trump on puheillaan ja viesteillään tuhonnut hyvät tavat ja muuttanut aiemman kielenkäytön roskapostiluokkaan. Kun lähimenneisyyttä lukee, ei hyvältä näytä, vaikka historiikin viimeiset sanat ovatkin: "... amerikkalaisten asiat ovat väkisinkin myös kaikkien muiden asioita. Amerikan Yhdysvallat on historiansa aikana kuitenkin kyennyt myös vallankumouksellisen nopeisiin korjausliikkeisiin. Toivoa on."
